

ÖZET

ÇAKIR, Zehra. *Antisosyal Kişilik Bozukluğunda Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme* Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

Araştırmanın temel soruları çerçevesinde, antisosyal kişilik bozukluğunda (AKB) gözlenen uyumsuz şemalar, algılanan ebeveynlik stilleri, uyumsuz şemaların algılanan ebeveynlik stilleriyle ilişkisi ve AKB olan kişilerin kullandıkları başa çıkma davranışları incelenmiştir. Araştırmada ayrıca, uyumsuz şemaların işlevsel olmayan ebeveynlik algısı ve şema sürdürücü başa çıkma davranışları olan kaçınma ve telafi davranışları arasında aracı bir rolünün olup olmadığı sorusu ve AKB olan bireylerin cinsel, duygusal ve fiziksel istismar öyküsü bildirme sıklığı bakımından karşılaştırma grubundan farklılaşıp farklılaşmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Bir psikiyatrist tarafından yapılan görüşme sonrası DSM-IV tanı ölçütlerini karşıladığı belirlenen AKB (N=66) ve AKB grubuyla benzer yaş, cinsiyet ve demografik özellikler gösteren karşılaştırma grubu (N=53) araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ-KF3), Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ), Young Telafi Ölçeği (YTÖ) ve Young-Rygh Kaçınma Ölçeği (YR-KÖ)'nden oluşan şema protokolü uygulanmıştır. Araştırmada ayrıca karşılaştırma grubunun belirti düzeyini saptamak ve AKB grubuyla karşılaştırmak amacıyla Kısa Semptom Envanteri (KSE) kullanılmıştır.

Araştırmanın temel sorularını yanıtlamak amacıyla bir dizi MANOVA analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları AKB grubunun karşılaştırma grubuna kıyasla YŞÖ, YEBÖ, YTÖ ve YR-KÖ ölçeklerinin pek çok alt boyutundan yüksek puan aldıklarını göstermiştir. Gözlenen uyumsuz şemaların algılanan hangi ebeveynlik stilleri tarafından yordandığına ilişkin analizler, babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ve

duygularını bastıran/ değişime kapalı ebeveynlik stilleri ile anneye ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ve kontrol etmeyen/sınırsız ebeveynlik stillerinin uyumsuz şemaları yordadığına işaret etmektedir. Uyumsuz şemaların aracı rollerini ortaya koymak için yapılan Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları, uyumsuz şemaların anne ve babaya ilişkin işlevsel olmayan ebeveynlik algısı ile telafi başa çıkma davranışları arasında aracı bir rolünün olduğunu göstermiştir. Son olarak, AKB ve karşılaştırma gruplarının fiziksel, duygusal ve cinsel istismar öyküsü bildirme sıklığı bakımından farklılaşıp farklılaşmadıklarını incelemek amacıyla yapılan ki-kare analizleri, gruplar arasında her üç istismar türü bakımından da anlamlı fark olduğunu ve AKB olan bireylerin daha fazla istismara maruz aldıklarını ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, AKB olan kişilerin daha çok işlevsel olmayan şemaya ve daha çok işlevsel olmayan başa çıkma davranışlarına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu kişilerin daha sık istismara uğramış oldukları ve ebeveynlerine ilişkin daha, olumsuz algılar bulunduğu görülmüştür. Ayrıca uyumsuz şemaların işlevsel olmayan ebeveynlik algısı ve kaçınma davranışları arasında aracı bir rolünün olduğu bulunmuştur. Bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler:

Erken dönem uyumsuz şemalar, işlevsel olmayan ebeveynlik algısı, kaçınma stratejileri, telafi stratejileri.